

UNIWERSYTET
O P O L S K I

INSTYTUT FILOLOGII ANGIELSKIEJ

pl. M. Kopernika 11, 45-040 Opole
tel. + 48 77 541 59 23
fax + 48 77 541 59 23
ifa@uni.opole.pl
www.ifa.uni.opole.pl

Dr hab. Dorota Brzozowska, prof. UO
Instytut Filologii Angielskiej
dbrzozowska@uni.opole.pl

Uniwersytet Wrocławski Dziekanat Wydziału Filologicznego		
Opole, 13 listopada 2018 r.		
Wpłynęło do WF	22 -11- 2018	Załącznik
Wpł. do jedn. org.	Date	Symbol
Znak sprawy		

Recenzja rozprawy doktorskiej autorstwa Pani magister Moniki Gworys pt.:
„Trudne miejsca polszczyzny dla osób z pierwszym językiem chińskim. Między teorią a praktyką” napisanej pod opieką naukową Pani profesor dr hab. Anny Dąbrowskiej,
Wydział Filologiczny Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2018 r.

1. Uwagi wstępne

Obecność Chińskich studentów na polskich uczelniach i licznych lektoratów polskich na uczelniach azjatyckich jest zjawiskiem godnym odnotowania, jako zjawisko nowe i rozwijające się bardzo dynamicznie. Lawinowo powstające polonistyki na chińskich uczelniach oraz wymiana międzynarodowa studentów wspierana przez rządowe programy współpracy z pewnością zasługują na obserwację badawczą i dobrze, że cieszą się zainteresowaniem językoznawców z różnych ośrodków akademickich. Ośrodek wrocławski ma już znaczny wkład w badania nad językiem polskim cudzoziemców pochodzących z krajów azjatyckich (wymienić można tu prace chociażby Darii Prokop 2017, Moniki Młynarczyk 2013 i współautorek Anny Mądreckiej i Doroty Król 2014).

W tytule rozprawy, napisanej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego, precyzyjnie określono zarówno temat dotyczący „Trudnych miejsc polszczyzny dla osób z pierwszym językiem chińskim” jak i perspektywę badawczą łączącą teorię z praktyką – na co wskazuje podtytuł: „Między teorią a praktyką”. Są to ustalenia

determinujące treść pracy, która odpowiada poczynionym w tytule deklaracjom. Założeniem Autorki jest uzyskanie odpowiedzi na uszczegółowione, postawione we Wstępie pytania: „co jest przyczyną niskiej kompetencji językowej w stosunku do osób z Europy czy Ameryki, czy są to kwestie odmienności systemów językowych, czy może głównie odmienna kultura edukacji? Które zagadnienia językowe są największą przeszkodą do pokonania dla rozpoczynającego naukę polszczyzny Chińczyka? Które elementy systemu edukacji mogą mieć negatywny wpływ na proces nauczania?” (str. 1).

Pani magister Monika Gworyś w swoich starannie przeprowadzonych i systematycznych analizach w liczącej 321 stron pracy na powyższe pytania kompetentnie odpowiada.

2. Struktura pracy i uwagi szczegółowe

Na pracę składają się: Wstęp, cztery rozdziały teoretyczne zatytułowane kolejno: 1. Wpływ systemu edukacji w ChRL na proces uczenia się języka polskiego jako obcego (jpjo), 2. Polskie doświadczenia w nauczaniu studentów z ChRL, 3. Teoria błędu językowego w ujęciu synchronicznym, 4. Ogólny opis typologiczny języka polskiego i mandaryńskiego, trzy rozdziały materiałowe: 5. Materiał i metody badawcze, 6. Analiza błędów językowych, 7. Język polski a chiński – krótka analiza porównawcza oraz rozdział 8. Implikacje glottodydaktyczne. Pracę wieńczy: krótkie, dwustronicowe Zakończenie; obszerna, dwunastostronicowa Bibliografia; cenny poznawczo, obejmujący trzydzieści trzy strony Aneks. Do pracy dołączono też polsko- i anglojęzyczne streszczenia.

Konstrukcja dysertacji jest spójna i przejrzysta (za pewną niekonsekwencję uznać można jedynie występowanie podsumowań w wybranych tylko rozdziałach: 4, 7 i podwójnie w 6), odpowiada tokowi wywodu, a rozmiary poszczególnych części ze zdecydowaną przewagą części analitycznej wskazują na wyraźnie materiałowy charakter pracy. Rozdziały teoretycznie nie są zbyt rozbudowane, dają jednak świadectwo znajomości istnienia obszarów badawczych, przydatnych do analiz konkretnych błędów językowych. W rozdziale pierwszym słusznie przywołuje Autorka błędy językowe popełniane przez Chińczyków uczących się języka angielskiego i traktuje je jako punkt wyjścia dla własnych rozważań. W części końcowej pracy cenny byłby powrót do tego zagadnienia, które pozwoliłby w sposób wyraźny podkreślić specyfikę błędów popełnianych przez mieszkańców Kraju Środka w trakcie uczenia się polszczyzny w kontraście do uczenia się przez nich innych języków europejskich.

W rozdziale drugim omawia Autorka glottodydaktykę polonistyczną w nauczaniu Chińczyków i podręczniki do nauczania jppjo oparte na podejściu komunikacyjnym, w rozdziale trzecim podaje definicje błędu językowego, a w rozdziale czwartym fonologiczną, morfologiczną i syntaktyczną typologię języków chińskiego i polskiego. Łącznie z konkluzjami rozdziały te stanowią niewiele ponad 14% pracy. W rozdziale piątym poprawnie przedstawiono materiał – zgromadzony od 20 uczestników - i metody badawcze.

Wartym podkreślenia osiągnięciem zestawiającym dociekania badawcze pani magister Moniki Gworys jest skonstruowany przez Autorkę katalog miejsc trudnych polszczyzny dla osób chińskojęzycznych. Cenne byłoby jego zestawienie – na przykład poprzez graficzne wyróżnienie oddzielnymi kolorami elementów specyficznych – z katalogiem wyjściowym czy z analogicznymi katalogami dla osób np. słowiano- czy niemieckojęzycznych. Znajomość prac z tego zakresu potwierdza Autorka (np. na str. 248), powołując się jednocześnie na uniwersalny model miejsc trudnych polszczyzny. Myślę więc, że wykorzystanie tej wiedzy w przedstawionych tabelach byłoby łatwe do wykonania, a jednocześnie cenne dla pracy.

Praca ma dobre podstawy metodologiczne (zaprezentowane spójnie w rozdziale piątym) i słusznie przyjęto w niej za punkt odniesienia typologię błędów zaproponowaną w artykule *Nowa typologia błędów popełnianych przez cudzoziemców w języku polskim* (autorstwa pań prof. Anny Dąbrowskiej i mgr Małgorzaty Pasięki 2008). Razi nieco obcesowe stosowanie nazwisk autorek bez form grzecznościowych czy chociażby imion, np. na stronie 2 Wstępu niezbyt zgrabnie pisze pani magister Monika Gworys: „Przeprowadzone przez mnie badania [...] zostały oparte na postępowaniu badawczym zaproponowanym przez Dąbrowską i Pasiękę”. W typologię tę wpisuje Autorka obserwacje poczynione na podstawie tekstów mówionych, których uproszczoną transkrypcję przedstawia w Aneksie. Warto byłoby może dokładniej opisać i ponumerować zebrane w nim przykłady, które dzięki temu stanowiłyby materiał do ponownego wykorzystania w innych celach przez samą Autorkę lub kolejnych badaczy.

W materiałowej części dysertacji Doktorantka w sposób kompetentny przedstawia zebrany przez siebie i skrupulatnie przeanalizowany korpus. W rozdziale szóstym posługując się licznymi przykładami w sposób spójny i konsekwentny omawia Autorka poszczególne rodzaje błędów popełnianych przez Chińczyków uczących się języka polskiego. Dobór przykładów jest bardzo dobrze udokumentowany i prawidłowo uzasadniony. Godne podziwu jest staranne dociekanie poprawnych form, przeważnie podawane są dwie możliwości, a w skrajnych przypadkach nawet cztery (s. 144).

Rozdział siódmy dysertacji poświęcono analizie porównawczej języków polskiego i chińskiego uwzględniając specyfikę fonetyczną, morfologiczną i składniową obu języków oraz interferencje omawiane na przykładach zgromadzonego materiału badawczego. Rozdział daje szczegółowy wgląd w różnice systemowe między omawianymi językami oraz pokazuje przykładowe wynikające z nich błędy popełniane w poszczególnych kategoriach. Dużym atutem pracy jest także jej rozdział ósmy, w którym Autorka koncentruje się na zaprezentowaniu i omówieniu tytułowych miejsc trudnych polszczyzny.

Interesujące byłoby uzyskanie porównania grupy badań z grupą kontrolną, użytkowników innego języka niż chiński uczonych w podobnych warunkach (z wykorzystaniem tych samych materiałów, tej samej liczby godzin i nauczanych przez tego samego lektora). Zastanawia mnie czy takie zestawienie było brane pod uwagę i co z niego wyniknęło lub mogłoby zdaniem Autorki wynikać.

W omawianej rozprawie Pani magister Monika Gworys sprawnie prezentuje bardzo ciekawe zagadnienia. Poruszane kwestie warte są rozwijania zwłaszcza w perspektywie następnych badań z uwzględnieniem ich praktycznego aspektu. Mam nadzieję, że Doktorantka wykorzysta swój potencjał badawczy do prowadzenia dalszych poszukiwań teoretycznych oraz wykorzysta je do napisania i opublikowania zeszytów ćwiczeń. Byłyby one nieocenioną pomocą dydaktyczną dla uczących się języka polskiego Chińczyków oraz lektorów pracujących z tą coraz liczniejszą grupą słuchaczy.

Zgromadzona bibliografia jest obszerna i dobrze, że poza rodzimymi uwzględniono w niej także anglojęzyczne prace na temat specyfiki nauczania Chińczyków języków obcych. Dziwi w niej jedynie brak odwołań do prac wrocławskiej koleżanki, która pisała o *Języku polskim i kulturze polskiej w Chinach* (2017).

Nieznacznego dopracowania wymaga techniczna strona tekstu, w którego paru miejscach (głównie w częściach Wstęp, Zakończenie, Bibliografia) brak spacji, co skutkuje zlewaniem się tekstu. Zbędne moim zdaniem są także liczne wykresy pokazujące proste dane liczbowe. Rozumiem, że ich użycie było spowodowane słuszną dążnością Autorki do uproszczenia przekazu i podejściem mającym ułatwić czytelnikowi odbiór, ale jest ostatecznie wizualizacja ta raczej ozdobnikiem, z którego śmiało można zrezygnować przy przygotowywaniu pracy do druku.

Podkreślić należy, że dysertacja napisana jest poprawną polszczyzną w sposób jasny, zwarty i przejrzysty (występują w niej tylko drobne usterki stylistyczne, niezgodności tekstu zapisanego znakami chińskimi z jego odpowiednikami w pinyin, np. str. 240 przykład 81 L1, czy polskimi tłumaczeniami w przypisie na str. 209). Całość opracowania wskazuje na

sumienność, godną podziwu dbałość o szczegóły, bardzo dobrą znajomość zagadnienia, wielkie zaangażowanie w opracowywany temat i erudycję lapsologiczną Doktorantki.

3. Konkluzja

Ze względu na aktualność podjętego tematu, wykorzystany materiał i sposób jego opracowania uznać należy, że przedstawiona do oceny rozprawa jest oryginalnym przedsięwzięciem badawczym, zasługuje na językoznawczą i interdyscyplinarną kontynuację. Co więcej, ze względu na precyzję wyводу i nowatorski charakter dysertacja pt. „*Trudne miejsca polszczyzny dla osób z pierwszym językiem chińskim. Między teorią a praktyką*” zasługuje na wyróżnienie i może, moim zdaniem, zostać przedstawiona do nagrody naukowej. Ze względu na ważne implikacje dydaktyczne rekomenduję także (po drobnej korekcie edytorskiej) pracę pani magister Moniki Gworys do druku.

Zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki rozprawa doktorska „powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego [...] oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej lub artystycznej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej” (art. 13 ust. 1 ustawy).

Podsumowując stwierdzam, że praca Pani mgr Moniki Gworys spełnia ustawowe wymagania stawiane dysertacjom doktorskim i w związku z tym wnoszę o dopuszczenie jej Autorki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dorota Buncowska